

**KUU TEGIJA:
EIKI NESTOR
JÄTKAB
TOOMPEAL
DIRIGENDI-
PULDIS**

Loe lk 2

**SOTSID VALITSUSES –
PERETOETUSED TÕUSEVAD**

Loe lk 3

**LÄÄNEMETS JA KÜTT:
MAAELUST JA
KOGUKONNATUNDEST**

Loe lk 4-5

Sotsiaaldemokraat

Maaelu ERI

Aprill 2016

www.sotsdem.ee

Maaelupoliitikast

Ivari Padar
riigikogu maaelukomisjoni
esimees

Ühes maakonnalehes kajastati hiljuti põllumeeste organisatsiooni aastakoosolekut. Toodi välja, et tulevikule mõeldes oli vanasti põllumehe vaenlaseks ilmastik, nüüd aga Brüssel. Vaat siis!

Nojah, vaenlane tuleb ikka leida, hakkab ihul kergem.

Vaataks siis vähe lähemalt, kas Brüssel ikka on see põhivaenlane.

Eestis on kasutatud maaelu ja põllumajanduse hüvanguks nn Brüsseli raha juba 15 aastat. Oleme selle aja jooksul kasutanud seda võimalust ligi 2 miljardi euro ulatuses. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika toel on märkimisväärselt maaelu edendatud alates otseselt põllumajandustoetustest kuni kiigeplatsideni välja. Kui mulle 1999. aastal usaldati põllumajandusministri amet, olid põllumajanduse aastatoetused 20–30 miljoni euro kandis, 2015. aastal uuesti ametisse tulles oli toetuste rahakott enam kui 300 miljonit. Peamine osa sellest on Euroopa ühisest eelarvest ehk kirutud Brüsselist ja kokku kogutud Euroopa Liidu maksumaksja taskust. Toetuste taotlemine on rangelt vabatahtlik, kellelegi seda peale ei sunnita, otseselt otsetoetuste sahtlist on igal aastal suurusjärgus 18 000 taotlejat, kes seda toetust tarvilikuks peavad.

Euroopa toetuste murekoht on bürokraatia. Seda on aegade jooksul juurde tulnud ja tuleb pingutada, et tulevikupoliitikate rakendamisel seda vähendada. Samas tuleb aru saada, et näiteks Saksa maksumaksja tahab täpselt teada, kuidas tema makstud makse kasutatakse.

Kas meile makstakse võrreldes teiste riikidega õiglaselt? Julgen öelda, et järjest enam! Euroopa-poolsed toetused kasvavad ja 2020. aastaks arvestades liikmesriikide erinevaid põllumajandussisendite hindu küllaltki ausas võrdluses.

Iseasi on, kas Eesti riik kaasfinantseerib selles ulatuses, mis on maksimaalselt

kokku lepitud. Eestil on näiteks ka sellel aastal võimalus lisaks maksta veel suurusjärgus 20 miljonit eurot otsetoetuste lisatoetusi. Nii et Brüsseli sajatamine ei ole siin mõistlik.

“Euroopa-poolsed toetused kasvavad ja 2020. aastaks arvestades liikmesriikide erinevaid põllumajandussisendite hindu küllaltki ausas võrdluses.

lisaks enam kui 20 miljonit, sel aastal on makstud välja 4 miljoni ulatuses lisaraha. Kas suudame ka enam, näitab tulevik. Igal juhul on olukord nii piimakui ka sealihasektoris keeruline.

Miks Eesti riik suu-remaid lisamakseid ei tee? Sellepärast, et raha ei ole. Eelarvel on omad piirid. Ka teistes liikmesriikides meie kõrval on lisatoetuste maksmine üldjuhul osaline. Kõigil on eelarvega mured. 2015. aastal suutsime koos ELi erakorraliste meetmetega maksta

Olukorra keerukust võrdsitab veelgi töik, et ka selle madala hinna juures on töötajad paljudele tootjatele võlgu mitme kuu piimaraha. Eri andmetel võib see võlgnevus olla enam kui 10 miljonit eurot. Tekib oht, et kui riik pingutab põllumeeste toetuse nimel, siis põllumehed oma otsustega, kellele piima müüa ja kellele mitte, lasevad selle ikkagi käest võtta. Siin ei ole kuskilt valitsust süüdistada.

Et abistada keerulises olukorras põllumajandust lisakrediidiga, käivitatakse maaelu edendamise sihtasutuse juures eraldi kriisilaenu fond. See on aga praegu lubamatult veninud ja vajab kiiret tegutsemist.

Riigikogu maaelukomisjon esimehena võin julgelt öelda, et komisjon annab keeruliste aegade üleelamiseks endast parima. ●

JUHTKIRI

Värvilisem maaelu on meie ühine asi!

Me vajame Eestis maaelurevolutsiooni! Ma räägin tegelikult suhtumisrevolutsioonist. Sageli on kombeks põllumajandusest rääkida mossitades nagu mingist pidevast probleemist. Vahel öeldakse koguni, et tore oleks maal elada, kui neid põllumehi ees sibilmas ei oleks. Põllumajanduses töötab põhikohaga Eestis üksnes 17 000 inimest, kes toidavad kogu rahva, aga nad loovad ka elukeskkonna ja kultuurmaastikud, mis ongi põhjus maal elamiseks. Iga põllumehe kohta tuleb vähemalt kolm kaasnevat töökohta toiduainetööstuses, logistikas, kaubanduses jm.

Suhtumisrevolutsiooni muutuse näiteks tooksin aga Prantsuse presidendi de Gaulle'i kuulsat lause: „Katsuge juhtida riiki, kus on üle 1000 juustusordi.“ Ehk läbi maaelulise mõtte suhestutakse tervesse riiki. Sealt saab välja lugeda nii riiklikku mitmekesisust kui ka lõpuks gastronoomiat! Naljaga pooleks võiks öelda, et me oleme selle revolutsiooni alguses, sest õllesortide arv on meil äsja mitmekümnekordistunud. Olen veendunud, et lähimate aastate jooksul on ka meil tulemas lisaks kümned ja kümned käsitööjuustud, mis kannavad kindlat kohapitsert ja meistri nime. Lisame siia olemasolevad fragmendid Eesti toidukultuuri seltsielust ja lühikesest tarneahelast, siis me saame juba maaelule palju värve juurde.

Praegune mustvalge pilt Eesti maaelust on märksa keerulisem. Ilma sellest aru saamata ei tule paraku värve! Põllumajanduses on keerulised ajad. Sealihatootmine on langemas allapoole isevarustamise taset ja piimalehmade arv ähvardab 2016. aastal kahaneda 10 000 lehma võrra. Keerulistes olukordades on kerge jõuda lõputute pessimistlike stsenaariumideni, mis ennustavad piimakarja hävimist ja tootmise lõppemist. Arvan, et selline lähenemine ei aita ja mõistlikum on otsida lahendusi. Lahenduste otsimisel on igal osalisel oma roll. Esimesena toon välja haritud ja uuendusmeelse Eesti põllumehe. Eesti lehma piima- and on Euroopas kolmandal kohal Taani ja Rootsi järel. See on otsene tulemus neile tehnoloogilistele muudatustele ja investeeringutele viimase kümnemeha aasta jooksul. Üle Euroopa on piimatootmine pärast tootmiskvootide kaotamist aastaga suurenenud 6%, samal ajal on paljudel sihtturgudel tarbimine hoopis vähenenud. Eestis toodetakse kaugelt üle 60% toorpiima rohkem, kui on sisetarbimine. Vähe on abi, kui piimatoodete eksport jääb Balti turul Leedu töösturite teha. Sinna jääb siis ka neilt teenitud tulu. Eesti piimatootjate tuleviku alus on strateegiline ühistegevus uue ja kaasaegse ekspordile orienteeritud piimatööstuse rajamiseks. Kõik praegused piima varumis- ja tootmisühistud peavad ühises tegutsemises kokku leppima. On oht, et ajalooline võimalus ja riigi 18-miljoniline toetus ühistulise piimatööstuse rajamiseks võib minna vett vedama. Siiani on seda takistanud omavahelised vaidlused ja „Liivimaa parima ratsutaja“ otsimised. Uute turgude leidmine on aga ühine eesmärk nii valitsusele kui ka ettevõtjatele. Kolmandana on vajalikud seadusemuudatused, mis muudaksid kaubandusreegleid. Praegu on Eestis liiga suur võim kaubanduskettide käes. Ausamate kaubandusreeglite rakendamise ja parema kasumijaotusega tarneahelas oleks võimalik tuua tootjatele tagasi vähemalt 2-3 senti toorpiima hinnast. Ühtki turulangust ei ole võimalik toetustega kinni maksta. Kujunenud olukorras on aga täiendavate riiklike otsetoetuste maksimine hädavajalik, mis näitaks eelkõige riigi suhtumist põllumajandusse. Kui kõik need abinõud kokku võtta, siis oleks võimalik saavutada toorpiima hinnatõus juba praegu vähemalt 7-8 senti.

Mina olen optimist ja olen veendunud, et pärast kriisi läbimist on Eesti põllumees tugevam kui kunagi varem. See on ka alus värvilisele maaelule, mille tekkimises on meil kõigil oma roll: tarbijal, põllumehel, valitsusel, meedial. ●

Jaanus Marrandi
riigikogu liige ja põllumees

Sotsiaaldemokraat:

Tiraaž: 8000 // Väljaandja: Sotsiaaldemokraatlik Erakond
Aadress: Toompuiestee 16, Tallinn 10137 Telefon: 611 6040
Tellimine, kaastööd ja lisainfo: ajaleht@sotsdem.ee

Kuu tegija

Eiki Nestor: 24 aastat Toompeal!

24. märtsil valiti parlamendi kauaaegseim liige Eiki Nestor juba kolmandat korda riigikogu esimeheks. Ajaleht Sotsiaaldemokraat palus Eikil rääkida, mis on selle töö suurimad mured ja rõõmud.

Riigikogu esimehe amet on ühtpidi minu jaoks lihtne, samas ka keeruline. Lihtsaks teeb asja see, et ma tean ja tunnen, kuidas parlamendi masinavärk töötab. Keerukas pool on aga üldine arusaam demokraatiast ja parlamendi kuvandist. Ma olen oma loomuselt küll heasüdamlik, aga ka kangekaelne ja üritan alati inimestele seletada, kuidas see masinavärk töötab.

Ma saan aru ka sellest, kui inimesed pahandavad. Me teeme ju järeldusi enda kogemuste põhjal. Enamik inimesi vaatab minu ametit kui tavapärasest tööandja oma. Tavaliselt on aga asi lihtsam. Töökohas on inimene, keda seadus nimetab tööandjaks, kellel on õigused ja kohustused, mille hulka kuulub ka inimeste töölevõtmine ja vajaduse korral lahilaskmine. Täpselt nii nagu ka töötajatel on oma õigused ja kohustused.

Pea võimatu on aga selgeks teha, et riigikogu esimees ei ole riigikogu direktor. Seda, et mina ei ole neid inimesi siia tööle võtnud ja järelikult ei ole mul ka õigus neid vallandada ega karistada. Kui ma seda teeksin, siis oleks see poliitiline tagakiusamine. See ongi kõige keerukam, sest juhtumeid, kus mulle seda ette heidetakse, tuleb ikka ette. Olgu selleks siis tembutamine kuluhüvitistega või midagi muud. Paraku tuleb neile vastata, et siin pole midagi parata. Ju see võtab aega, et

rahvas saaks aru, et need 101 inimest on tööle võtnud nad ise ja vallandamise õigus on neil järgmistel valimistel.

Ma olen tõsiselt eriarvamusel selles, mida teatud poliitilised, apoliitilised ja tegelikult ka mõned klikke taga ajavad ajalehed püüavad väita. Seda, et meil oleks nagu mingisugune 101 liikmest koosnev eliit, kes siin taidleb omasoodu arvestamata sellega, mida rahvas arvab. Minu jaoks ongi see 101 inimest rahva arvamus, kes nad siia ju valis. Oma 24 riigikogus oldud aasta jooksul ei ole ma siin mingit eliiti näinud. Parlamendiliikmed ja ministrid on täpselt samasugused lihast ja luust inimesed, neil on omad plussid ja miinused, oma lähenemine elule. Tõepoolest see töö on teistsugune, aga nagu elu on näidanud, siis ka see amet

**Parlamendi-
liikmed ja ministrid
on täpselt sama-
sugused lihast ja
luust inimesed, neil
on omad plussid
ja miinused, oma
lähenemine elule.**

võib mingi aja pärast otsa saada. Kõige hullem, mis juhtuda saab, ongi see, et kui ise hakatakse pidama ennast eliidiks.

Mulle meeldib ka see, et oleme Eestis võtnud avatud parlamendi hoiaku. Ma ei kujuta ettegi, et nii väikeses ühiskonnas saaks teistmoodi. Kasvõi vaadates minu kolleege Balti riikides või Põhjamaades, riigikogu esimees on Eesti elus hoopis midagi muud kui mujal. Kui näiteks minu Leedu kolleeg siia sõidab, siis on tal turvamees kaasas, mul pole seda isegi Eestis.

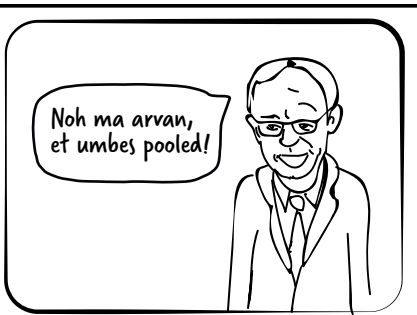
Parlament on palju muutunud ka seoses info liikumisega. Kunagi võis öelda, et otsuseid tehti vaid liikmetele teadaoleva info põhjal. Seda enam ei ole. Kogu see info on ühiskonnal kohe olemas ja seetõttu on normaalne, et need, kes soovivad ja on aktiivsed, saavad ka kaasa rääkida. Nende võimaluste

CV

- Õppinud mehaanikainseneriks Tallinna Polütehnilises Instituudis
- Liitus Mõõdukatega 1994. aastal
- On olnud regionaal- ja sotsiaalminister
- Sai 2001. aastal Riigivapi V klassi teenetemärgi
- Meeldib keeglit mängida

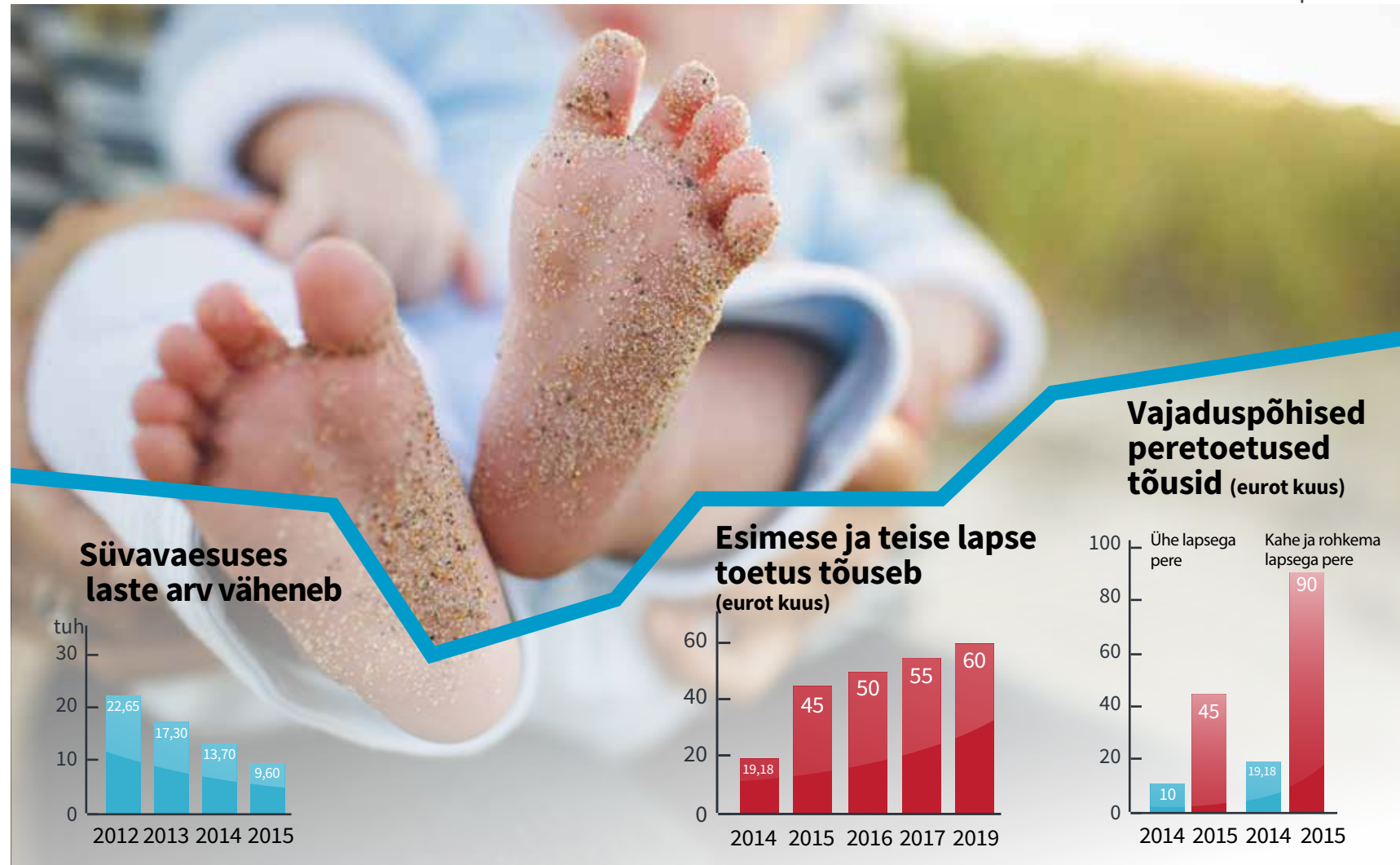
loomisega oleme aga kohati tõsiselt hädas. Meil on veel koolkonda, kes lähtub vanast teadmisest ja loogikast, et parlamendikomisjoni istung õnnestub siis, kui seal lepitakse kokku, mida pärast räägitakse. Tegelikult elame ammu juba ühiskonnas, kus see on teada enne istungit. Oma ideedele toetuse leidmisega tegeletakse ka mujal – olgu siis valitsusliidu eestseisuses, riigikogu kohvikus või mõnes muus kohas. Loodetavasti saame ka lähiajal muuta kodukorda nii, et kodanikuühendused, kes on olnud eelnõu koostamisse kaasatud, on ka alati kutsutud komisjoni istungile. See oleks tegelikult elementaarne viisakus nende suhtes.

Riigikogu esimehe töö on mind veidi raamidesse ka seadnud. Kindlasti olen päevakajalistes poliitilistes teemades vähem sõna võtnud, kui ma seda parlamendi lihtliikmena tegin. Mõnikord ajab ikka kopsu üle maksa küll, kui minu ees puldis seisab inimene, kes ajab sellist juttu, mis mulle üldse ei meeldi. Aga riigikogu esimehel ei ole õigust sellesse sekkuda ja ei tohikski olla. Sellegipoolest on mulle viimase kahe aasta jooksul etteheiteid tehtud, et ma olen kohati liiga poliitiline. Mitte riigikogu juhatuse otsuste suhtes, aga pigem siis minu sõnavõtte ja väljajutlemiste suhtes. Eks ma olen sellega leppinud. Ma olengi selline, vait ka olla ei saa. Peale riigikogu esimehe olen ma siiski ka parlamendi liige. ●

SUUR REFORM: Sotsiaaldemokraadid on toonud tõelise läbimurde Eesti perepoliitikasse, lähiaastatel väheneb nii laste vaesus kui ka üldine sotsiaalne tõrjutus.

Sotsiaaldemokraatide vedada on aegade suurim peretoetuste reform

Sotsiaaldemokraadid on pärast pikka pausi olnud valitsuse liikmed nüüdseks juba kaks aastat järjest, kahes koalitsioonis. Nende valitsuses veedetud aastate jooksul on erakond suutnud ellu viia viimase 25 aasta suurima laste ja perede toimetuleku reformi.

2014. aastal moodustasid sotsiaaldemokraadid reformierakonnaga koalitsiooni ja parlamendivalimisteni oli jäänud vaid aasta. Toonaste koalitsioonikõneluste üheks võtmetemaks oli lapsetoetus, mis oli püsinud aastaid muutumatult 19 eurol. Eesti Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna valitsusliit leppis 20. märtsil 2014. aastal kokku, et lapsetoetus tõstetakse pere esimese ja teise lapse kohta 45 eurole kuus ning kolmanda ja iga järgmise lapse kohta 100 euroni kuus.

Sel aastal tõusis toetus 50 eurole kuus ning aastaks 2019. tõuseb see 60 euroni.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esimehe Jevgeni Ossinovski kinnitusest tähistab laste ja perede toetuste reform tõelist läbimurret Eesti perepoliitikas.

„Sotsiaaldemokraatidele on lapsetoetuse kolmekordistamine kindlasti töövõit, ent mitte see ei ole oluline. Oluline on selle sammu tähendus laste vaesusega võitlemisel ning iibe tõstmisel,“ sõnas Ossinovski. Tema väitel on universaalsed lastetoetused põhjamaise ja targa

perepoliitika aluseks.

Uus koalitsioon 2015. aasta alguses tõi järgmised kokkulepped laste ja perede toimetuleku reformi läbiviimiseks. „Selleks, et julgustada peresid ka kolmandat ja enamast last saama, hakkab 2017. aasta 1. juulist kehtima uus lasterikka pere toetus 200 eurot kuus,“ märkis riigikogu sotsiaalkomisjoni liige Helmen Kütt. Ta lisas, et sotsiaaldemokraatide eestvedamisel loob valitsus elatisabifondi, mis tagab üksikvanematele igakuise toetuse ja nõuame kõrvalehiilijatel võlad karmilt sisse.

„Kui paljude koalitsioonilepingu punktide puhul võib õigustatult rääkida kosmeetilistest muudatustest, siis lastetoetuste tõusu puhul on tegu riigikogu kõige olulisema otsusega, millel on sügav demograafiline ja sotsiaalne mõju,“ ütles Ossinovski. Spetsialistid ja ka sotsiaaldemokraadid on tema sõnul aastaid rõhutanud, et Eesti ühiskonna kestmiseks peab oluliselt suurendama sündimust, kus võtmetähtsusega küsimuseks on just perede majandusliku turvatunde kindlustamine.

Statistikaameti andmetel elas tunamullu pea iga neljas laps Eestis vaesusriskis, süvavaesuses aga iga kümnes. Üksikvanemaga perekondadest elas suhtelises vaesuses 40 protsenti ja absoluutses vaesuses 16 protsenti. Suuremas vaesusriskis on ka lapserohked perekonnad – vähemalt kolme lapsega paaride suhtelise vaesu-

se määr oli 26 ja absoluutse vaesuse määr 15 protsenti.

Ossinovski sõnul õnnestab vaesus ussina järgmise põlvkonna väljavaateid elu edukalt alustada. „Vaesus ahendab haridusvõimalusi, halvendab tervist ning suurendab riskikäitumist. Eesti tuleviku võti on võrdsete stardivõimaluste tagamine järeltulevale põlvkonnale.“

Lisaks tõusis sel aastal toimetulekupiir seniselt 90 eurolt 130 eurole esimese pereliikme ja laste kohta, iga järgneva pere täiskasvanu toetus on 104 eurot.

Laste ja perede toimetuleku reformi üks oluline osa on 2014. aastal algatatud huvitegevuse toetussüsteem, mis sai tänava valitsuselt heakskiidu ning alates tulevast aastast saavad kohalikud omavalitsused 15 miljonit eurot huvitegevuse toetuseks.

Üle kümne aasta on räägitud riikliku toetuse andmisest, et noored saaksid oma andeid arendada. Sotsiaaldemokraatide eestvedamisel ja paljude organisatsioonide kaasamõtle-mise tulemusel valmis kokku ühe aastaga huvitegevuse täiendava toetuse kontseptsioon, mis annab noortele võimaluse võtta osa regulaarsest, juhendatud, kvaliteetsest ning lapse loovust arendavast huvitegevusest.

Noorteseire andmetel ei ole kümme protsenti noortest vanuses 7–26 viimase kolme aasta jooksul

osalenud üheski trennis ega muus huvialaringis. See tähendab, et ligi 30 000 last on ühel või teisel põhjusel huvitegevusest kõrvale jäänud.

Huvitegevuses osalemine on aga vajalik igale noorele, andes teadmisi ja oskusi, toetades loovust, ettevõtlikku ja omaalgatuslikku eluhoiakut, luues sotsiaalseid võrgustikke, toetades enda huvide ja võimete arendamist ning aidates vähendada sotsiaalse tõrjutuse riski ja ennetada riskikäitumist.

Huvihariduses osalemisel on uuringutega tõestatud nii vahetu mõju lapse õppetulemustele koolis kui ka pikaajalisem mõju tulevasele toimetulekule. See on kui investering inimkapitali, mis tasub tulevikus ära nii hariduslike saavutuste kui ka suurema palga näol.

Lisaks laendasime koolilõuna toetust gümnasistidele ning aitame kolme miljoni euroga parandada lasterikaste perede elamistingimusi.

Poliitikauuringute keskuse Praxis hinnangul vähendab kõik see kokku oluliselt laste ja noorte vaesust ning sotsiaalset tõrjutust, prognoosi kohaselt väheneb süvavaesuses elavate laste osakaal järgnevate aastate jooksul kaks korda. ●

UUDISED

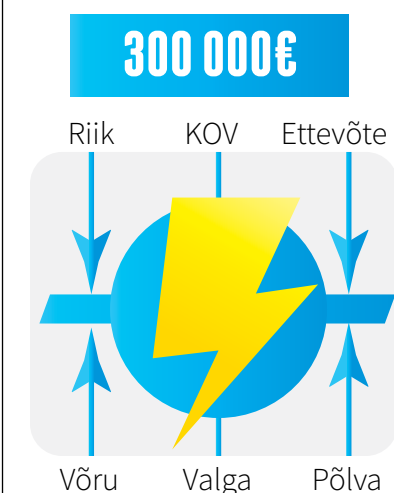
Töö- ja tervise-minister Jevgeni Ossinovski valiti aasta tervisesõbraks

Eesti Terviseühenduse Ühing tunnustas tervisesõbra tiitliga töö- ja terviseminister Jevgeni Ossinovskit, kes on oma tegevusega toetanud ja tähtsustanud rahva tervist.

7. aprill oli ülemaailmne tervispäev, millega tunnustatakse Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) loomist ning pakutakse võimalust tõsta igal aastal päevakorda globaalse tähtsusega tervise teemasid.

Tervisedenduse praktikutest ja teaduritest koosnev Eesti Tervisedenduse Ühing tunnustab sel päeval aasta tervisesõbra tiitliga avaliku elu tegelast, kes on oma tegevusega toetanud ja tähtsustanud rahva tervist ja kuulutab välja aasta tervisedendaja Eestis. Eesti Tervisedenduse Ühing valis 2016. aasta tervisesõbraks tervise- ja tööministri Jevgeni Ossinovski ja 2016. aasta tervisedendajaks Rapla maavalitsuse tervisedendaja Ülle Laasneri. ●

Suvel käivitub elektriühenduste pilootprogramm

Liisa Oviiri ja riigihaldusministri koostöös käivitatakse suvel algul Kagu-Eesti ettevõtjate elektriühenduste pilootprogramm, millega kaetakse ettevõtluseks vajalikke elektrivõrkudega liitumise kulud põhimõttel üks osa riik, üks osa kohalik omavalitsus ja üks osa ettevõtte.

Pilootprogrammiks on kavandatud 300 000 eurot, maksimaalseks toetuse summaks ühe taotluse kohta 50 000 eurot. Toetuse andmise eesmärk on Kagu-Eesti maakondades ettevõtluse ja majanduskasvu edendamine. Programmist toetatakse investeringuid Põlva, Valga ja Võru maakonnas ja selle sihtrihmaks on Kagu-Eestis tegutsevad töötleva tööstuse ettevõtted. Programmi hakkab juhtima Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. Taotlemine on avatud kõigile ettevõtjatele, kes vastavad programmi tingimustele. ●

Ajaleht Sotsiaaldemokraat kutsus Väätsa vallavanemale Lauri Läänemetsale külla riigikogu liikme Helmen Küti. 2014. aasta augustikuus oli tolleaegne minister Helmen Kütt Väätsal eakatekodule nurgakivi panemas ja juba siis oli kindel, et Väätsal elavad ühed südamlikud ja soojad inimesed.

Helmen: Ma vaatan, mis Väätsal toimub ja mulle meeldib, mida sa, Lauri, teed. Kortermajade festival, lumememmede aktsioon – sellised asjad panevad kohaliku elu kihama. Mulle meeldib see, et teil on piisav hulk noori, kes on siin olemas või siia tulnud ja kaasa löövad. Sellise tegevuse pakkumine maksab rohkem kui lihtsalt elama kutsumine ja korteri pakkumine. Siin on elukeskkond ning võimalus midagi teha ja see loeb rohkem.

Ma olen veidi kade ka Järvamaa peale. Teil on olemas Järvamaa kodanikufond, mis tunnustab ja peab meeles. Palju rohkem kui ilusad sõnad loevad ikka teod, kuigi muidugi on sõnad ka olulised. Mulle tundub, et ka Väätsal on osatud luua see õige elukeskkond – peetud vajalikuks mõisa ja kooli renoveerimist, on korralik lasteaiad ja eakatekodu. Kogu elukaar on kaetud ja oluline on see, et peetakse tähtsaks ka väärikat vananemist.

Lauri: Helmen ütles hästi. Kui Järva-Jaani vallavanem Arto Saar minu käest küsis, et kas me ka „Maale elama“ messile läheme, siis ma vastasin, et me ei pea sinna minema, vaid peame kohapeal asju hästi tegema ja inimesed märkavad seda.

Tegelikult tuleb anda vaid tõuge ja inimesed sisustavad ise selle ära. Pea

iga nädal on keegi, kes tahaks Väätsale elama tulla. Kui mujal elu pigem hääbub, siis meil toimub pidevalt midagi. Muidugi on siin ka üks mure nagu ka teistes maapiirkondades – siin ei ole kuskil elada.

Helmen: Siin aitaksid riiklikult toetatud üüripinnad. Selleks, et noored ei peaks endale kohe elamispinda ostma, vaid oleks võimalik ka üürida endale mõistliku hinna eest kvaliteetne korter.

Lauri: Siin ongi see asi, et kui varem elas kolm põlvkonda koos, siis enam seda ei ole. Noortel on sund peal omaette elama minna. Soovitakse 1-2toalist korterit ja maakonnas seda ei ole, nii minnaksegi Tallinna või Tartusse.

Helmen: Riigi- ja haldusreformi puhul tuleb ka sellega arvestada, et ei ole nii, et kõik väikesed omavalitsused ei tule toime. Näiteks sotsiaalteenustes suudavad pisikesed pakkuda tihti peale rohkemgi teenuseid kui mõned suured vallad. Nagu kirjutas Mihkel Raud, on üheks riigi kaitsevõime küsimuseks ka tühjaks jäänud maa.

Lauri: Elanikkonna vananemine ei ole vaid riigi mure, vaid see on oluline ka kohapeal. Maksumaksja raha tuleb ju ka kohalikku eelarvesse. Kui sa ei tegele elanikkonna vananemiseks valmistumisega, siis raha jääb igal juhul puudu.

Minu jaoks on kindlasti olulised kooli

renoveerimine, õppesisu muudatused ja sellest järgmine etapp täiskasvanuõpe. See võiks olla igal pool maapiirkonnas. Tööealisel inimesel ei ole aega minna kuskile kaugele, et saada täiendusõpet, seda tuleb teha kohapeal.

Helmen: Ma usun, et kui täiskasvanuõppe võimalused on kohapeal olemas, siis väga paljud kasutaksid seda. Kindlasti on määrav ka koostöö ettevõtjatega, kes teavad kohapealseid võimalusi ja soove.

Lauri: Mure on ka see, et õpetatakse palju selliseid erialasid, mida kümme-konna aasta pärast polegi enam vaja. Tuleviku teemad on teised ja me peaks rohkem ette vaatama.

Helmen: Mulle tundub, et Soome vaatab rohkem tulevikku ja mõtleb sellele, mida teha vananeva inimesega, et vananemine oleks väärikas. Meie sellele ei mõtle, kuigi tegelikult me teame, mis meid ees ootab. Demograafiline seis on ikka üsna nutune.

Lauri, kuidas sul valla elanikega lood on? Arv väheneb või on stabiilsena püsinud?

Lauri: Tegelikult on Väätsa-suurus valla kohta väga hea tulemus. 2016. aastal on kaheksa inimest juurde tulnud, see on igati positiivne.

Me peaks Järvamaal omavalitsusreformi puhul läbi mõtlema, mis peaksid

olema ühinemise tegelikud eesmärgid. See ei saa olla ainult omavalitsuste ühendamise. Minu arvates tuleb seada eesmärgiks inimeste haridustaseme ja tervena elatud aastate arvu tõstmine. Inimeste terviseprobleemid neelavad väga suure osa eelarvest. Palju mõistlikum oleks seda ennetada, aga see on muidugi ka ülikeeruline, kuidas.

Helmen: Väga olulist sammu me juba teeme ja see on karmim alkoholi- ja tubakapoliitika. Kahjuks on aga tööpoolest nii, et ennetav tegevus moodustab haigekassa eelarvest kohutavalt väikese osa. Peamiselt tegeletakse tagajärgedega.

Lauri: Ja kui lisada veel elanikkonna vananemine. Alkoholitootjad ei maksa ka kellegi ravikuludisid kinni.

Helmen: Nendele, kes juba tarvivad alkoholi või tubakat, need ennetavad meetmed muidugi ei mõju. Ümberkasvatamine on keeruline ja raske on sekkuda, kui juba tagajärjed käes on.

Rõhk peab olema suures osas ennetusel, et aidata neid, kes veel oma tervist rikkuma hakanud ei ole.

Lauri, aga kuidas see maaelu siis ikka on?

Lauri: Mulle tundub, et enamiku

inimeste ettekujutus maast on veidi vananenud. Meie sinuga muidugi teame, et põllumajandus ei tähenda enam 70 traktorit ja hästi palju sõnnikut. Vaid nüüd on suures ettevõttes ainult viis traktorit. Kõige rohkem ongi töökohtade arv vähenenud põllumajanduses ja seda mitte ainult sektori suuruse muutumise tõttu. Põhjus on ka see, et palju asju tehakse automatiseeritult ja masinaid kasutades, tehes tarka tööd.

Helmen: Mulle väga meeldib Anu Raua mõte, et rikas on see, kellel on oma maa ja mets ja nii palju aiamaad ka, kus sa ise kasvatad kartuli ja porgandi. Ning kaks töökätt ja mitte vasakut kätt. Eks tihti peale tähendabki see maaelu.

Kusjuures rõõmu tundmine tegemisest on erihooletandes näiteks äärmiselt oluline, teenusel olevad inimesed ei pea mitte istuma voodiäärel ja ootama söögikorda või õhtut, nad saaksid ise oma tööst ja tegemisest rõõmu tunda ning õhtul õnneliku ja väsinuna uinuda.

Lauri: Mul on kahju, et see ise tegemine koolidest Eestis ära kadunud on. Soomes on uuematel koolidel oma kasvuhoone ja see ei ole ainult taimede kasvatamine, vaid selle abil õpitakse ka näiteks keemiat ja füüsikat.

Helmen: Meil on sealt palju õppida.

Me peaks Järvamaal omavalitsusreformi puhul läbi mõtlema, mis peaksid olema ühinemise tegelikud eesmärgid. See ei saa olla ainult omavalitsuste ühendamise. Minu arvates tuleb seada eesmärgiks inimeste haridustaseme ja tervena elatud aastate arvu tõstmine.

Näiteks on ka hooldekodud seal teemade kaupa – aiandus, maaelu, maalimissuunitlusega jne. See annab võimaluse valida rohkem inimese huvide järgi.

Seal on muidugi teine süsteem nii hooletandeks kui hariduses, millest meiega võiksime võtta hästi toimivad praktikad ning oma võimalustele neid kohandada.

Lauri: Teiste kogemustest on hea õppida. Väikeste omavalitsuste puhul on hea, et kui sa tahad muutusi läbi viia, siis seda saab teha väga kiiresti ja tulemused on näha. Mida suurem on omavalitsus, seda kauem muudatuste läbiviimine aega võtab.

Helmen: Kui meil oleks võimalus, et kõikidele soovijatele on lasteaiakoht, oleks tase oluliselt ühtlasem. Teil on Väätsal kõik vajalikud asjad olemas. Ümberkaudu ka töökohad. Suurim küsimus on ikkagi elamispiind. Tuleb luua võimalus tulla ja proovida, kas sobib. Me ei saa eriti just noorte puhul nõuda kohe elamispiinna väljaostmist.

Lauri: Regionaalpoliitika ei saa olla ühetaheline, vaid see peab sisaldama ka erisusi, mõnikord kellegi arvelt teiste toetamist. Regionaalpoliitika ajamisel on väga oluline vasakpoolne maailmavaade, see on ainuke, millest praegu abi on.

Helmen: Me ei tohiks kindlasti teha nii, et liitume, maksame preemiad ära, aga ei mõtle sellele, mis saab edasi.

Lauri: Paidel jääb kümne aasta pärast saamata miljon eurot maksutulu seoses elanikkonna vähenemisega. Lihtsalt maksumaksjate arv väheneb selle aja jooksul niivõrd palju, nii et on äärmiselt oluline sellega juba praegu tegeleda.

Helmen: Teil on selles vedanud, et kõik on lähedal, teater, haigla. Elate sobivas kohas. Viljandis on ka kõik tegelikult hästi, võimalused on olemas.

Aga Tallinnas mulle eriti elada ei meeldi. See on minu jaoks liialt anonüümne. Küll aga tööle käia Tallinnas võib. Elama jään ma aga

kindlasti alati oma kodusse Viljandisse.

Lauri: Minu jaoks on vahe ka selles, et kui ma sõidan Järvamaal ringi ja näen mõnda probleemi, siis ma tean, mis on lahendus või kelle poole pöörduda. Tallinnas see nii ei ole. Kõik on kaugem, inimestele võõram.

Helmen: Kui küsida väiksemas kohas, millised on näiteks ohtlikud kohad, siis inimesed räägivad hea meelega kaasa. Inimesed on valmis väga aktiivselt kaa-sa mõtlema, kui nad tunnevad, et sellest midagi muutub. Väikeses kohas tunnetavad enamasti inimesed oma kodu tunnet rohkem.

Meid uinutatakse jutuga, et võõrad tulevad ja läheb raskemaks, ei vaadata seda, et mis juhtub 30 aasta pärast, kui meile keegi hoopis ei tule.

Tegelikult on ju alati võimalus kaasa rääkida, kui sa vähegi tahad.

Lauri: Suures kohas peavad olema korrad, seadused, väikeses kohas peab olema telefon või sa astud otsustajate juurest lihtsalt läbi.

Mida aktiivsem on kogukond, seda rohkem nad ju tööd teevad. Tehakse ja tahetakse väga palju seda tasuta tööd oma kogukonna eest. Sa pead looma inimestele võimalusi ise ka oma vaba aeg ära sisustada.

Helmen: Praegu on riigihangete puhul kehv, kas või näiteks linna haljasalade korrashoiu ja lillede hooldamise puhul, see, et sa ei saa kuidagi soodustada kohapealsete tegijate valikut.

Lauri: See on jälle meie väikese valla võlu. Me toetame oma inimeste ettevõtlikkust igal võimalusel. Kõik mis vähegi on võimalus saada kohapealt, me ka siit tellime. Tänu sellele on ka mõned ettevõtted hoo sisse saanud.

Helmen: Viljandis on tänu kultuuriakadeemiale ka loomemajandus hoo sisse saanud.

Kultuuriminister Indrek Saar viib ellu laste huvitegevuse toetamise

programmi. Kas see Väätsat ka mõjutab?

Lauri: Väätsale on see väga oluline. See annab võimaluse huvitegevusse oma kümme korda enam raha panustada. Näiteks ka transpordi võimaldamine, see on väga oluline asi piirkondade jaoks.

Helmen: See on väga õige asi, just väikeste kohtade jaoks. Aga kindlasti aitab huvitegevuse programm ka suuremates kohtades pakuda paremaid võimalusi ning paremat ligipääsu.

Mulle tundub, tuleb väga selgelt ja pikalt ette vaadata, mis hakkab juhtuma 50 aasta pärast. Mis saab pensionist. Analüüs on olemas, nüüd tuleb hakata otsuseid tegema.

Lauri: Väga suur hulk inimesi läheb eelpensionile. Peamine on tervis ja ka oskused, millele panustama peame, et ei oleks sündi eelpensionile minna.

Helmen: Lisaks ka see, et selles vanuses inimestel on tihtipeale ka piinlik olla töötukassas arvel, kahjuks läheb veel aega, et inimesed harjuksid mõttega elukestvast õppest. Elu meie ümber on kiires muutumises ja selleks, et toime tulla, tuleb ka ise valmis olla juurde õppima ja ka uusi oskusi ning ameteid omandama.

Lauri: Mõtlemine muutub ka põlvkondadega. Ma tean, et ma 70-aastaselt võib-olla lähen pensionile. Ma usun, et pean olema ka selles vanuses veel võimeline kuidagi raha teenima.

Üks asi mind häirib ka. See, et EKRE on tõstnud sõjapögenike teema nii suure kella külge. EKRE räägib 500 inimesest. Meil on aga lähitulevikus 70 000–140 000 inimest puudu. Nad juhivad tähelepanu asjale, mis ei ole probleem, ja seetõttu ei räägi me näiteks

elanikkonna vananemisest, see jääb kõrvale.

Helmen: Meid uinutatakse jutuga, et võõrad tulevad ja läheb raskemaks, ei vaadata seda, et mis juhtub 30 aasta pärast, kui meile keegi hoopis ei tule. Loodan siiski, et meie oma inimesed, kes on läinud välismaale tööle, tulevad ka koju tagasi. Tegelikult on see juba alanud, sest tagasi pöördujaid on ka näiteks minu kodulinna Viljandis.

Lauri: 20 aasta pärast tuleb 70 000 inimest tööturult ära. Rahaliselt on see riigile umbes miljardieurone kaotus. Kui EKRE ütleb, et 550 on probleem, siis ei ole. Probleem on see, kust tuleb see miljard.

Helmen: Meie erakond peab pakkuma seda pikaajalist lahendust. Osaliselt on teadmatuse, osaliselt hirm. Mul on tunne, et meil on lahenduse võimalus olemas.

Meil on ka vedanud, et on kihvtid noored, volikogu liikmed, vallavanemaid. Mina usun, et meil on noortega hästi ja on tulevikku.

Lauri: Noored peavad olema vihased ja julged. Just noored peavad olema erakonnale teenäitajaks, kui erakonna siht hakkab kaduma. Vanemal täiskasvanul on nurgad maha lihvitud, noorel veel ei ole. Noorele loevad põhimõtted, tal pole elus nii palju kaotada.

Helmen: Meie erakonnal on vedanud, meil on väga tugev tagala aktiivsete sõsarate näol, meil on vahvad noored, tublid naised ja seniorid. Rääkimata töökatest meestest! Nendega võib minna nii luurele kui ka lahingusse. ●

MINISTRI
VEERG

Vabamu aitab mõista vabaduse tähtsust

Vastuolu avatud ja suletud Eesti vahel on jõudnud nii kaugel, et eramuuseumi otsus uuendada sisu ja muuta nime on tekitanud tormi veeklaasis. Teeme asjad selgeks!

Vabaduse muuseum tähendab kaks korda rohkem näitusepinda, mis võimaldab lisaks Okupatsioonide muuseumis olevale uut sisu ning kaasaegseid eksponaate. Oluline on rõhutada, et muuseumi nimeks on selle sihtasutus valinud Vabaduse muuseum ning sellega käivad kaasas märksõnad: okupatsioonid. Vastupanu. Vabaduse taastamine. Vabaduse hoidmine.

Suuresti erakapitali toel Eesti Vabariigi 100. sünnipäevaks uue näo saavale eramuuseumile on aplausi asemel antud aga populistlikku turmtuld. Suuresti on kriitikut võtnud sihtmärgiks Vabaduse muuseumi akronüümi Vabamu. Mäletan, et ka akronüüm Kumu tekitas esialgu võõristust, kuid sellele sisu andmise järel muutus see omaks. Nii on läinud ka ERMi ja Tartmusiga.

Kuid nimest on veelgi tähtsam sisu ning külastajad. Eelmisel aastal tehti Eestis enam kui neli miljonit muuseumikülastust ja see sai sündida tänu sellele, et suur osa muuseumide minetanud vana arusaama muuseumist kui kohast, mis vaid kogub ja säilitab. Nüüdisaegne muuseum on midagi palju enam – see on pidevalt arenev ning eksponaatide ja näituste varal haaravaid lugusid rääkiv asutus, kus on oma haridus- ja teadusprogrammid.

Paraku on huvi Okupatsioonide muuseumi vastu olnud pidevas languses ja eelmisel aastal külastas seda vaid 2000 eestlast ning ligi 20 000 turisti. Ei ole võimalik rääkida Eesti lugu ilma inimesteta, kes seda kuulata tahavad.

Ühiskonnas leviv võõraviha ja kõva käe ihalus peab sundima meil veelgi enam rääkima väärtustest. Eriti oluline sihtgrupp on iseseisvas Eestis sündinud ja kasvanud noored, kellel puudub isiklik kokkupuude okupatsioonide, vastupanuvõitluse ja iseseisvuse taastamisega. Vabadus ei ole kunagi garanteeritud ning teadmine, mida tähendab elada okupeeritud ja suletud ühiskonnas innustab kindlasti noori rohkem mõtlema sellele, kuidas hoida ja arendada vaba ja avatud Eestit.

11. aprillil kohtusin muuseumi juhtkonnaga ja nad esitasid plaani, kuidas tuua muuseumisse rohkem koolinoori ning muutuda veelgi atraktiivsemaks väliskülastajatele. Plaanide õnnestumisel saame rääkida Eesti lugu enam kui 60 000 inimesele aastas. Lugu, kus üks väike rahvas suutis üle elada okupatsioonid ja hoolimata kõigist raskustest üles ehitada avatud ja vaba riigi. Lugu, mis muudab Eesti väärtuslikuks väliskülastajatele, aga mis veelgi olulisem, kinnistab noorel põlvkonnale teadmist, et vabadus ja avatud ühiskond on väärtus, mida tuleb hoida ja kaitsta. Iga päev. ●

Väiketalud on maaelu hoidjad

Kalvi Kõva
riigikogu liige
SDE fraktsiooni aseesimees

**Tulevaste sammu-
dena näen seda, et
muuta tuleks riigi-
hangete korda
nõnda, et kohalikel
tootjatel oleksid
paremad võimalused
neis osaleda. On
ju igati loogiline,
et kohalik toit
oleks laual meie
lasteaedades,
koolides ja ka
kaitsevæeosades.**

Kuigi meie laual olevast toidust toodavad 80 protsenti suurettevõtted, moodustavad kõigist meie põllumajandusettevõtjatest suurema osa väiketalud. Enamasti on nende puhul tegemist väikeste peretaludega, kelle toetamine ei suurenda niivõrd meie toidujulgeolekut, küll aga aitab kaasa maalähedase elulaadi kestvusele. Samuti on neil tähtis roll selles, et meie hõredalt asustatud piirkondades oleks inimestel tööd ning oma kohalolekuga panustavad nad piiräärsetel aladel meie julgeolekusse.

Just seetõttu on riigikogus üsna palju arutatud, kuidas saaksime kaasa aidata meie väiketootjate heale käekäigule. Kohtumistel väiketootjatega on nad välja toonud murekohana, et neil on raske saada oma kaupa müügile suurtesse kaubanduskustestesse. On ju oluline, et taludes toodetud toit jõuaks võimalikult kiiresti tarbijateni. Õnneks on ka häid näiteid, nagu Võrumaa Toidukeskus ja tarbijate ühistu kauplused, kus on sisse seatud talutoidu letid, millelt leiab õrrekanade mune, kartulit, peeti ja muud sellist. Seejuures ei pea see alati olema ökokaup, vaid peaasi, et see oleks kohapeal toodetud.

Tänu eelmise põllumajandusministri Ivri Padari ja toonase maaelukomisjoni

liikmete tööle sai fookust ja eelarvelisi vahendeid suunatud üsna palju just väiketootjate abistamiseks. Kõige olulisemana tootsin seejuures välja investeerimistoetused, et meie väiketootjad saaksid oma tootmist paremaks muuta.

Tulevaste sammudena näen seda, et muuta tuleks riigihangete korda nõnda, et kohalikel tootjatel oleksid paremad võimalused neis osaleda. On ju igati loogiline, et kohalik toit oleks laual meie lasteaedades, koolides ja ka kaitsevæeosades. Paljudel väikestel kohtadel on selles positiivsed kogemused ning peaksime selle jätkumisele ja laienemisele kaasa aitama.

Minu koduvallast Rõugest sai alguse loomakasvatavate asendustootajate süsteem. See annab loomapidajale võimaluse võtta nädala või kaks puhkust, et patareisid laadida ning värske ja punanuna tööle naasta. Olin toona ise selle algatuse juures ning tean, kui oluline on toetada

Foto: BASF

meie loomakasvatavaid. Seetõttu pean vajalikuks, et loomakasvatavad üle Eesti saaksid seda võimalust kasutada.

Maaelu ja väiketegijate toetamisel on veelgi positiivseid külgid. Näiteks annab see meie lastele tervema ja puhtama kasvukeskkonna. Meie olümpiavõitjadki on üles kasvanud rahulikus maakeskkonnas, mitte kärarikas linnas. Mulle tundub, et just viimaste aastate jooksul on paljud linnas elanud ini-mesed avastanud enda jaoks maaelu võlu ja siirdunud sinna elama, et puhata linnakärast.

Maaelu võib tähendada inimestele erinevaid asju. Minu jaoks iseloomustab seda just sügisene aeg – traktorite vingu ja sügisese mulla lõhn. See, kui koos võetakse talgute korras kartuleid ja päeva lõpus istutakse ühise laua taha ja aetakse juttu. Just vahetu suhtlemine on väga oluline osa maaelu identiteedist. Minu jaoks on ka tavaline, kui pärast seatapmist tehakse ühiselt jõulude eel verivorsti, sülti ja pasteeti. Paljudel noortel kahjuks sellist asja enam mälupeilis pole. ●

2016 on Hiiumaa maitsete aasta

Sel aastal on erilise tähelepanu all Hiiumaa toit. Kõikidel Hiiumaa sõpradel ning ka neil, kes seni pole Eestimaa suuruselt teisele saarele veel jõudnud, on veelgi suurem põhjus ise kaema tulla.

Eelmisel aastal said Hiiumaa kohaliku toidu pakkujad võidu „Eestimaa avastamata aarete“ konkursil kui parim toiduturismi sihtkoht. Just viimasest tulenevalt sai Hiiumaast esimene toidupiirkond maaeluministeeriumi ellu kutsutud uues traditsioonis valida igal aastal välja üks Eesti piirkond, kelle toodangut aasta jooksul tunnustatakse ning esile tõstetakse.

Tänu kohalikele ettevõtjatele on võimalik Hiiumaa maitsetest osa saada nii kohalikes kohvikutes ja restoranides kui ka hooaja jooksul toimuvatel kultuuriüritustel.

Sotsiaaldemokraat küsis SDE Hiiumaa piirkonna esimehelt Reili Rannalt ja kohalikul ettevõtjal ning Hiiumaa

maitsete projekti ühelt eestvedajalt Ly Kaupsilt mõned küsimused.

Kas ja kuidas on kohalikud omavalitsused kaasa aidanud kohalike toidutootjate tegevusele? Mida saab veel teha?

Ootus kohalikele omavalitsustele on eelkõige, et kohalikke ning ka väikseid tegijaid märgataks ning tunnustataks. Samuti on oluline, et asjaajamine oleks lihtne ja kiire. Kahjuks arvatakse siiani, et turismiettevõtjad peaksid ise hakkama saama – turiste ju käib. Aga väikeettevõtlus on alati raske, mitmed väljakutsed korraga, mistõttu on oluline märksõna koostöö. Väikestena saab muuta asju vaid koos tegutsedes. Eriti turismisektoris on oluline olla pildil, mistõttu kuna ressursid on alati piiratud, tuleb leida nutikaid lahendusi ja ühendada jõud positiivsete sõnumite levitamisel.

Kuid kindlasti saab palju ka iga inimene ise ära teha. Kui me ise oma tegemisi,

toitu, kultuuri ja inimesi hindame, armastame ja naudime, siis muutub ka maailm paremaks paigaks.

Miks just Hiiumaa toit, mis selle nii eriliseks teeb?

Hiiumaa toit on lihtne, saareline, palju kala ja koduseid maitseid. Samuti on oluline ka kõik muu, mis toiduga kaasas käib – koht, kus seda pakutakse, inimesed, kes toitu pakuvad, ning lood ja traditsioonid, mis neid saadavad.

Viimastel aastatel on Hiiumaa toidulaua jõudsalt esile tõusnud kala-lammasõlu. Esimene lisaks traditsioonilistele rannakaluritele ning nende koduköögi traditsioonidele ka Viskoosas asuvale kalaköögile. Hiiumaale väärtustamise eest on seisnud Õllekoda Kassaris ning peagi avatakse uus kohaliku õlle tootmine ka Kärldas. Ka käsitsi valmistatud vorstide tootmine on Hiiumaal jõudsalt arenenud – nii Ungu restorani kui Kassaris asuva Lesta ja Lamba meistrite käe all. ●

Hiiu vallavanem Reili Rand kutsub: tule Hiiumaa maitsetest osa saama!

1. mai Kärldla linna 78. aastapäev ja Hiiumaa maitsete aasta avauhtitus

Üle-eestilise maaturismi ettevõtete avatud uste päeval algab ka Hiiumaa maitsete aasta ja sel puhul pakuvad Hiiumaa hõrgutisi saare parimad kokad. Kärldla vabrikahoovist saab suur välikohvik, kuhu on nautima oodatud kõik hea toidu sõbrad.

4.–7. august Hiiumaa kohvikutepäevad

Hiiumaa kohvikutepäevad tähistavad sel aastal auvärset 10. sünnipäeva. Just Hiiumaalt sai alguse kohvikutepäevade pidamise traditsioon. 10. sünnipäeva puhul tasub kindlasti Hiiumaa kohvikutepäeval kohal olla.

15.–18. september Hiiumaa toidu ja kunstinädal

Nädal täis maitavat Hiiumaa toitu, avatud galeriisid ja käsitöökodasid.

Vaata lisaks: eestitoit.ee/et/content/hiiumaa-maitsete-aasta.

Riigikogu esimees Eiki Nestor kutsub kõiki Sõru Jazzile!

Sõru Jazz toimub juba 9. korda Hiiumaal 16.–19. juunil.

Eriti tasub tulla laupäeval, sest siis astub kõikide muude Eesti džässitegijate vahel DJ-pulti ka Eiki Nestor isiklikult!

Sotsiaaldemokraadid külastasid Ida-Virumaad

SDE riigikogu fraktsiooni visiit Ida-Virumaale toimus 14.-15. aprillil. Sotsiaaldemokraat küsis visiidi kohta mõned küsimused riigikogu liikmelt Urve Palolt.

Millised olid fraktsiooni ootused Ida-Virumaa visiidi suhtes ja kas need täitusid?

Alati kui ma visiidile lähen, siis on peamiseks sooviks kindlasti teada saada, mida inimesed selles piirkonnas elust arvavad, mis on nende mured ja rõõmud. Iga kord kui ma tagasi tulen, olen jällegi natukene targem. Minu jaoks on see väga oluline info oma töö jaoks. Toompeal kabinetist saali ja tagasi liikudes võib reaalsustaju kergesti kaduda.

Fraktsiooni visiidi ootused täituvad alati, kuid iga piirkond on ka omamoodi, samuti on erinevad teematõstetused.

Seekord meeldis mulle väga kohtumine piirkonnaga. Inimesed olid väga julged ja soovisid oma arvamust avaldada. See on oluline, palju hullem on see, kui inimesed küsida või rääkida ei julge.

Mis oli Ida-Virumaa visiidi kõige olulisem info?

Ma tegelikult teadsin juba enne, et väga paljud töökohad Ida-Virumaal on seotud põlevkiviga ja sellega, kuidas sellel sektoril läheb. Aga kui ma külastasin Kiviõli Keemiatööstust, siis oli eriti karmilt näha see reaalsus, et kui nafta hind varsti tõusma ei hakka, siis ettevõtted enam pikalt vastu ei pea. See tähendaks lausa katastroofi.

Ida-Virumaal on eri ettevõtete kaudu seotud sellega tuhanded inimesed, kes võivad töö kaotada ja tegelikult kaudselt isegi veelgi rohkem.

See, et riik ei ole teinud kõike, et seda sektorit aidata ja elus hoida, kurvastab mind kõige enam. See, et valitsuse otsusega 1. juulist ressursitasud langevad, on kindlasti oluline, kuid siin pean ma küsima, miks sellega nii kaua oodati? Siin vaatan ma otsa majandus- ja keskkonnaministritele. Nafta hind hakkas langema juba aasta tagasi. Kohapeal tundub asi palju selgem kui pealinnast vaadates.

Mis juhtus, et nii suure tööstuse- ja turismipotentsiaaliga regiooni sai niivõrd keeruline piirkond?

Siin tuleb vaadata kahte aspekti. Esimese ajana on selles piirkonnas väga paljud töökohad ja ettevõtted seotud põlevkivitööstusega, mida mõjutavad väga palju nafta ja energia hinnad laiemalt. Sellist langust, mis naftahindadega toimunud on, ei näinud meist keegi ette. Siin oleks pidanud palju enam kuulama ettevõtjaid. Sotsiaaldemokraadid seda ka tegid ja sellele tähelepanu juhtisid. Kahjuks oli meie jutt aga reformierakondlastest keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele kui kurtidele kõrvadele, kui ta soovis ressursitasusid tõsta. Paraku reformierakond selles teda toetas.

Teine pool on kindlasti turismisektor, mis on seotud väga suures osas Venemaaga. Lähedal on Peterburi oma 6 miljoni inimesega, kellel paljudel

Kohtumine Ida-Virumaa sotsiaaldemokraatidega Jõhvis.

on säilinud ka Eesti-nostalgia. Lisaks muidugi geograafiline aspekt ning kohalik loodus.

Turismisektorile on mõju avaldanud kindlasti ka nende ostujõu langus. Kindlasti mõjus rubla langus sanktsioonide tõttu. See on mõistagi mõjutanud ka Ida-Virumaa turismi-ettevõtteid ja nende toimetulekut.

Viimase „AK+“ saade oli pühendatud just Ida-Virumaa probleemidele. Selles saates oli toodud paralleel Lätgalia ja Daugavpilsiga. Need on ka edutud regioonid, kohalikud elanikud väidavad, et riik ei pööra nendele tähelepanu ning elavad seal ka enamasti venelased. Kas see on lihtsalt kokkusattumus?

Keeruline öelda. Ma kindlasti ei arva, et Eesti riik või valitsus teadlikult ei sooviks Ida-Virumaad aidata või sinna tähelepanu mitte pöörata. Kui vaadata tervikuna, siis inimestest tühjaks jooksnu piirkondi on tegelikult igal pool Eestis, mitte ainult Virumaal. Eks oma küsimus on ka siin selles, et meil on väga pikalt võimul olnud liberaalne Reformierakond, kes ütleb, et turg paneb kõik paika. Nii näiteks Saksamaa kui ka Põhjamaade näitel võime öelda, et alati see ei tööta, mõnikord tuleb ka riigil sekkuda.

Üheks valitsuse soovitus on, et inimesed ei kardaks tööle minna teistesse maakondadesse, näiteks Viljandimaale. Meie saadikud kohtusid Narvas kohalike sotsidega, kes andsid teada, et see meede on nende jaoks arusaamatu, et nemad on oma kandi patrioodid, nad ei taha oma pe-rest lahkuda. Mis sellega teha annab?

See on kahe otsaga asi. Ühelt poolt ongi Eestis tööjõu mobiilsus üsna väike. Kui juba minnakse ära, siis pigem suure linna või Eestist ära, mitte teise maakonda. Minu meelest on mujal maailmas riigisisene tööjõu liikumine rohkem levinud kui meil. Muidugi ma saan ka inimestest aru ka, kui juba kodukohas tööd ei ole, siis muidugi minnakse pigem linna.

Oluline on aga see, et piirkonnas, kuhu minnakse, oleksid lisaks töökohale ka korralikud elutingimused. Eesti suur probleem on kvaliteetsete üüripindade puudumine väiksemates kohtades. Tööle minnes ei soovita tihti peale kohe endale elamispinda osta ja sageli puudub selleks ka võimalus, kuid praegu tihti muud varianti ei olegi. Seetõttu on sotsiaaldemokraatide algatatud riiklike üüripindade programm siin võtmeküsimus. ●

Sillamäe sadama külastus.

Võrdse palga päev: naiste madalam palk on kõigi kaotus

Eesti naine saab keskmiselt 28,3% vähem palka kui mees. Seega teenib naine mehega võrdse aastapalga alles järgmise aasta 13. aprilliks. Naiskogu Kadri rääkis sellest ebaõiglusest, jagades Kristiine keskuse ees roose ning soovitas naistel palka juurde küsida.

Sotsiaaldemokraadid on võrdõigussõjast eest seisnud pikalt, praeguseks on valitsuses töös tegevuskava, mille kohaselt saab Tööinspektsioon varsti õiguse kontrollida, kas mehed ja naised saavad võrdväärse töö eest võrdset palka. ●

Marianne Mikko võrdse palga eest seismas.

Aktsioonist võtsid osa ka noorsotsid.

Võrdse palga päeval jagati laiali üle 700 roosi ning nägiti võrdse palga olulisusest.

KUULUTUSED

Tallinn

Vestlusring Kristiine linnaosa eakatele

Kohtumine Tallinna linnavolikogu liikme Maris Silla ja riigikogu esimehe Eiki Nestoriga teisipäeval 10. mail kell 15.00 Kristiine Sotsiaalmajas esimesel korrusel, Sõpruse pst 5.

Selleks, et teaksime kohvi ja suupisteid varuda, anna palun oma osalemisest teada Aire Kalausale, tel 552 8125 või e-mail: aire.kalaus@sotsdem.ee.

Tallinna piirkonna õhtuseminar: Kus on Nõmme peatänav?

Tule mõtle kaasa, millisena soovid näha Nõmme keskust ja peatänavat.

Õhtuseminaril arutlevad Tallinna peaarhitekt Endrik Mänd ja arhitekt Ike Volkov. Õhtut juhib Külli Urb.

Seminar toimub 28. aprillil algusega kell 18.00 Nõmme Sõdurikohvikus peosaalis, Jaama 12.

Üritus on tasuta. Lisainfo ja registreerimine Aire Kalaus 552 8125 või aire.kalaus@sotsdem.ee.

Kesklinna ja Pirita õhtuseminar

Ootame sind kaasa rääkima Reidi tee projekti arutelul. Kavas on Jaak Juske ajaloomark Russalkast Kadrioru raudteeni. Reidi tee projektist teeb ülevaate liikuvuse ekspert Marek Rannala. Õhtut juhivad Barbi Pilvre ja Annela Ojaste.

Seminar toimub algab 2. mail kell 17.30 Russalka juures ning arutelu jätkub kell 18.30–19.30 Kõleri 2 Kohvikus.

Üritus on tasuta. Lisainfo: Aire Kalaus 552 8125 või aire.kalaus@sotsdem.ee.

Harju- ja Raplamaa

Harju- ja Raplamaa SDE mõnus perepäev

Perepäev toimub Oxforelli Puhkeskuses laupäeval, 14. mail kell 12–17.

Eelregistreerimine toimub osalus-tasu tasumisega kuni 8. maini Astrid Ojasoon arvele Swedbank EE432200001106671934. Selgituseks perepäev, osalejate nimed.

SDE 2016. aasta liikmemaksu tasunud liikme osalus-tasu on 5 eurot/inimene. (laps alla 16 aasta 3 eurot). Mitteliikmele või liikmemaksu mittetasunule osalus-tasu 10 eurot.

Raplamaa

SDE Raplamaa piirkonna üldkoosolek

toimub laupäeval, 7. mail algusega kell 12 Rapla Kultuurikeskuse kammersaalis (2. korrusel).

Tervituskõne erakonna esimehelt, töö- ja tervise minister Jevgeni Ossinovskilt.

Kõik SDE liikmed ja toetajaliikmed on oodatud!

Retsept

Inara Luigas
SDE peasekretär

Rivitult ehk SDE suvepäevad Varemurrus Pärnumaal

22.–24. juuli 2016

Suvepäevade peaesinejaks on Singer Vinger ja tegevust jätkub nii lastele kui ka täiskasvanutele!

Suvepäevade osalustasud:	Noor (7–18 a), NS, VSD mittetöötav liige:
Täiskasvanud:	Toit ja majutus majas 35 eurot
Toit ja majutus kaminamajas 70 eurot	Toit ja telk 30 eurot
Toit ja majutus majas 55 eurot	Ainult toit ilma ööbimiseta 25 eurot
Toit ja telk 40 eurot	Laps 3–6 aastane:
Ainult toit ilma ööbimiseta 30 eurot	Sõltumata paketist 10 eurot
	Laps alla 3 aasta on tasuta

Registreeri end kohe: www.sotsdem.ee/suvepaevad-2016 või telefonil 5348 6338

Lisainfo: suvepaevad@sotsdem.ee või Janalt telefonil 5348 6338

Märtsikuus sai Marju Lauristinilt küllakutse Brüsselisse europarlamenti külastama Lembit Vainumäe Hiiumaalt. Lembit on Hiiumaa ettevõtte LeVa AS juhataja ning elanud Hiiumaal juba 1983. aastast alates. Erakonda kuulub ta 1998. aastast.

Sotsiaaldemokraat küsis Lembitult ka mõned küsimused.

Millised emotsioonid sind valdasid, kui võidust kuulsid?

Ikka positiivsed. Kui ise ei oska puhkust võtta, hoolitseb keegi ja saadab nn sunniviisiliselt teisele lainele.

Kaua oled erakonna liige olnud ning miks sotsiaaldemokraadid?

Ühistegevus liidab: sellega kaasnevad õigused ja kohustused.

Mida soovid erakonnakaaslastele?

Mõtelge positiivselt ja tehke koostööd!

KAS SUL ON LIIKMEMAKS MAKSTUD?

Liikmemaksu maksmine ei ole mitte ainult põhi-kirjaline kohustus, vaid annab sulle võimaluse kaasa rääkida erakonna suundades. Liikmemaksu tasumisega toetad oma piirkonna tegevusi ja tugevdad erakonda.

Liikmemaksu suurus:
5 eurot aastas – töötutele, pensionäridele, õpilastele ja üliõpilastele;
10 eurot aastas – isikutele, kelle sissetulek on alla 1000 € ühes kalendrikuus;
20 eurot aastas – isikutele, kelle sissetulek on üle 1000 € ühes kalendrikuus.

Sotsiaaldemokraatlik Erakond:
 EE711010022000260009 SEB Pangas,
 EE762200221015674174 Swedbankis.

SINU PANUS LOEB!

Kuidas teha sõira

platsile kaasavõtmiseks pirukaid ja sõira.

Mina teen sõira nii: panen 10 l poti tulele ja lasen piimal keema minna. Samal ajal hõõrun varem tehtud kohupiima ja naabrained kanamunad segi, lisan köömned. Ja kui piim keeb, kalkan kohupiima-muna segu piima sisse. Nüüd ootan, kuni segu hakkab kalgenduma, eraldub helerohekas vadak. Segu kalkan marli sisse ja panen paariks tunniks vajutise alla. Järelejäänud vadakust tehti ennevanasti veel pliine, lisati karaski sisse ja vanemad memmed söid niisama kartuli kõrvale. Mina teen pannkooke, kohevaid, selliseid, mida kampaaniate käigus ikka teen.

Kui sõir on kivi all nõrgunud, võtan marlist välja ja hõõrun soolaga, panen puhtasse linasesse rätikusse ja külmkappi. Päeva pärast on sõir söömiseks hea. Vanal ajal nimetati sellisel tehtud sõira nartsusõiraks, sest pandi nartsu sisse nõrguma.

No ja siis ei ole muud kui sööma. Ja usun, et olete minuga ühel nõul – hea sõir on väga maitsev!

Nüüd tehakse sõira teist moodi. Piim aetakse keemistemperatuurini kuumaks ja

lisatakse kohupiim. Kui segu kalgendub ja eraldub vadak, kallatakse segu sõelale nõrguma. Potis sulatatakse või ja kallatakse nõrgunud segu kastrulisse. Hakatakse segama ja mune lisama, kogu aeg sõira segades. Kui mass kenasti venima hakkab, on sõir valmis. Pannakse kaussi hanguma. Kellel kogemusi sõirategemises vähe, proovige selliste kogustega:

- 3 l piima
- 2 kg lahjat kohupiima
- 4 muna
- pakk Saaremaa võid
- maitse järgi köömned ja soola

Kui soovite sõiraelamusi, tulge suvel Setomaale kostipäevale (kohvikute päevale), see toimub 12.–13. augustil. Olete oodatud!

	Riigikogu SDE fraktsiooni esimees	Säilimine, alalhoid	VASTUS	Aafrika Liit	Teisipäev	...plaaster	Hanno Matto: Demokraatia on ka see, kui kaks hunti ja kitsetall koos otsustavad, kes
Ilmaaegne			○				
Naisevend			○		Reede Kavatsus, mõte		
Mees (ladina k.)			○	Piirivalve Hütt, hurtsik, pugerik			
"Justa-mendi" liige			○				
Pianist ja helilooja (1885-1963)			○		... Johann von Krusenstern	Uhkeldav südikus	Neljast kriipsust koosnev trükitäht
Tesla	Riik Aasias Jõgevamaa SDE piirkonna ase-esimees		○			Tallinna linnavalitsuse revisjoni esimees (pildil) Noot	Läte Teaduste Akadeemia
	Reprezentatsioon Head sissetulekut võimaldavad		○			Suur turg Euroopa Liit	Ukraina kirjanduse rajaja ... Ševtsenko
USA kultusfilm "Star ..."			○		Uraani kuu Itaalias elanud rahva liige		Riigi Teataja Tööstusfirma
Mehenimi			○	Lapsevanem Asteriskid		Mutsiin Palaviku pikaldane vaibumine	Kesk-Saaremaa SDE osakonna esimees
Kaardi-mäng			○		Alumiinium Paigutus	Loom Mingi terviku iseseisev osa	
Urban Symphony			VASTUS jätkub Teos	○	○	○	○
Inimese moraalset heakskiidetav omadus						Kaaslasteta Poisike, kollanokk	Fosfor Õnnetuse tõenäosus ja võimalus
	Mõttetud, absurdus SDE Tallinna Nõmme osakonna esimees						Tip... Tööraha Saadikute Nõukogu
V naaber	...gramm (piltkirja märk) Valu-hüüatus					USA osariik 2 x täht	Raadius
Riigikogu SDE fraktsiooni liige				Rändrahva laager H naaber			Trükk
Korrata!				Mööbli-firma			North

EESTI RAHVA RISTISÖNAD
RISTIK